

Fenyvesi Réka: Új, globális azonosító a láthatáron – mérföldkő a pénzügyi tranzakciókban érintett felek azonosításában?¹

A globális pénzügyi válság egyik tapasztalata, hogy a pénzügyi piacokról és annak szereplőiről a korábbiakhoz képest lényegesen több információra van szükség. A kormányok és a pénzügyi szereplők számára is kiemelten fontossá vált a pénzügyi piacokon résztvevő szerződő felek beazonosítása, mivel így könnyebb megbecsülni, hogy egy bankválságnak milyen tovagyűrűző hatásai lehetnek, és a kockázati koncentrációk is könnyebben felmérhetőek. A LEI célja egy nemzetek feletti azonosító szám alkalmazása, amelynek segítségével minden pénzügyi szerződő fél illetve pénzügyi intézmény beazonosíthatóvá válik.

A pénzügyi válság rámutatott arra, hogy az ügyfelek és szerződő felek konzisztens azonosítása milyen fontos szereppel bír a piacok átlátható működésében, a hatékony felügyelésben, valamint a rendszerszintű kockázatok nyomon követésében és kezelésében. A korábbi kezdeményezések sikertelensége következtében máig nincs olyan globálisan használt és elfogadott azonosító, ami lehetővé teszi a pénzügyi tranzakciókban résztvevők egyértelmű és azonnali azonosítását. Erre a hiányosságra azonban megoldást jelenthet a globális jogalany azonosító (*Legal Entity Identifier*), a LEI használata, melynek kialakítása folyamatban van és egyre nagyobb figyelmet kap világszerte a szabályozók és a piaci szereplők részéről is.

A LEI használatából fakadó előnyök

A LEI nemzetközi szintű, minél több szereplő által történő használata és a megbízható adatok rendelkezésre állása számos előnyt biztosít a privát-és közszféra számára egyaránt.

A privát szektorban megbízhatóbbá válhat a kockázatkezelés és jelentéstételi kötelezettség, ezen felül kevesebb forrást szükséges fordítani az adattisztításra és az adatok összeegyeztethetőségére. Például, ha egy adott vállalat különböző nevekkkel és kódokkal azonosítható (pl.: „Morgan”, „JP Morgan”, „J.P. Morgan”, „JPM”), azt egy automatizált rendszer úgy is kezelheti, hogy ezek az információk más és más jogi személyekre utalnak. Mindez az adatok aggregálását és kezelését jelentősen megnehezíti, az adattisztítás és egyéb megoldások pedig jelentős összegeket emészthetnek fel.

A közszférában az adatok aggregálása és elemzése lehet hatékonyabb, ami hozzájárul a mikro-és makroprudenciális kockázatok értékeléséhez, továbbá a helyreállítási és rendezési tervek elkészítése is pontosabb adatok alapján történhet. Ha a pénzügyi válság idején létezett volna a LEI, rövid időn belül és jobban felmérhető lett volna, hogy egy pénzügyi intézmény milyen partnerekkel, milyen típusú ügyleteket, milyen volumenben kötött. A pénzügyi intézmény fizetéseképtelensége esetén annak tovagyűrűző hatása és a károsultak köre is könnyebben felmérhetőbb lett volna. Ezen információk birtokában ugyanis a hatóságok megalapozottabban tudnak dönteni a válságkezelési lépésekről, így például arról, hogy érdemes-e megmenteni az adott intézményt, illetve a fizetéseképtelenség milyen láncreakciókat idézhet elő a pénzügyi rendszerben. Ezen kívül, a közös azonosító használata a prudenciális felügyelésben is jelentős szerepet kap, mivel a kóddal a

¹ A szerző a Magyar Nemzeti Bank munkatársa

hatóságok között jelentősen könnyebbé válik a jogalanyokról szóló információk megosztása, az egyértelmű azonosítás révén pedig a pénzügyi visszaélésekkel kapcsolatos felügyeleti tevékenység végrehajtása.

Miből áll a kód és kiknek az azonosítására szolgál?

A LEI kód egy alfanumerikus, húszjegyű azonosító, mely referenciaadatként számos információt foglal magában: (1) a jogi személy hivatalos megnevezését, (2) székhelyének címét, (3) az alapítás helyét, (4) az első LEI nyilvántartásba vétel időpontját, (5) az utolsó módosítási időpontot a nyilvántartásban, (6) a regisztráció lejáratát dátumát, és (7) a cégnyilvántartási adatokat. A globális rendszer képes arra, hogy egyedi azonosítót generáljon minden jogi személy esetében (pl.: bankok, pénzügyi vállalkozások, tőzsdén jegyzett vállalatok), magánszemélyekre azonban nem vonatkozik. Fontos, hogy minden jogalany egy kóddal rendelkezzen (biztosítva ezzel az egyediség követelményét), a kapcsolódó adatok minden esetben megbízhatóak és aktuálisak legyenek a rendszerben, valamint használata során megfelelően érvényesüljön az adatvédelmi szabályozás.

A LEI-t kialakító rendszer fő elemei

A G20-ak az FSB-t (*Financial Stability Board*) bízták meg a nemzetközi szabályozási munka koordinálásával, melynek keretében az FSB 35 ajánlást dolgozott ki, többek között a rendszert alkotó három szint létrehozásáról. Ez alapján (1) a legfelső szintű döntéshozó, a rendszert irányító és felügyelő szerv a ROC (*Regulatory Oversight Committee*), (2) a rendszer működtetéséért és a központi feladatok ellátásáért a COU (*Central Operating Unit*) felel, (3) melyhez a kódok kiadására és a jogalanyok adatainak tárolására jogosult LOU-k (*Local Operating Unit*) kapcsolódnak.

A globális LEI rendszer kialakításán a nemzetközi szervezetek jelenleg is dolgoznak. A központi rendszer létrehozásáig is van azonban lehetőség ún. pre-LOU felállítására, melyek pre-LEI kódokat adnak ki. Ezáltal a jelentéstételi kötelezettség LEI (pre-LEI) kóddal történő teljesítése megvalósítható, a végleges rendszer létrejöttékor pedig a pre-LOU-k LOU-vá, a pre-LEI kódok bizonyos feltételek teljesülése esetén LEI kódokká konvertálhatók.

Az azonosító egyre szélesebb körben történő alkalmazása az Európai Unióban

Az európai uniós szabályozás részben már jelenleg is a LEI használatát várja el a tranzakciós jelentéstételi kötelezettség teljesítésekor, és a bankszektor adatszolgáltatásában is megfigyelhető a törekvés a LEI alkalmazására.

A derivatív ügyletkötést az ESMA (*European Securities and Markets Authority*) által nyilvántartásba vett kereskedési adattárak egyikének 2014. február 12-től szükséges jelenteni, a jelentéstétel során a szerződő felek azonosításánál a LEI kódot kell feltüntetni. Ezeket a kötelezettségeket az EMIR rendelet (*European Market Infrastructure Regulation*) írja elő, melynek célja a származtatott ügyletek piacainak átláthatóbbá tétele, és az ilyen ügyletekből fakadó kockázatok mérséklése, amit többek között az ügyletek kereskedési adattárházakba történő jelentésével kíván elérni. A LEI használatával lehetővé válik az adattárházak felé jelentett ügyletek uniós szintű egyeztetése és a kockázatok aggregált szinten történő nyomon követése. A jelentéstételi kötelezettség teljesítésének érvényesülését a Magyar Nemzeti Bank (MNB) is fokozottan vizsgálja.

Az EBA (*European Banking Authority*) a 2014. január 29-én közzétett, LEI kód használatáról szóló ajánlásában hangsúlyozta, hogy támogatja a globális LEI rendszer létrehozását. Felhívta az illetékes hatóságok (Magyarországon az MNB) figyelmét, hogy kérjék fel azokat az általuk felügyelt intézményeket a kód igénylésére, melyek a CRR rendelet (*Capital Requirements Regulation*) hatálya alá tartoznak és a rendelet alapján jelentéstételi kötelezettséggel rendelkeznek. A LEI igénylése és használata hozzájárulna ahhoz, hogy az EU tagállamaiban a jelentéstétel egységes azonosító alkalmazásával történhessen. Ez megkönnyítené az EBA részéről az egyes bankok azonosítását, valamint az EBA felé történő felügyeleti jelentéstétel hatékonyabbá válását.

Az EMIR rendelettel és az EBA ajánlásával összhangban, az MNB tájékoztatót jelentetett meg honlapján, amelyben felhívta az érintett intézmények figyelmét a fejleményekre és javasolta a LEI azonosító megkérését.²

Bár a korábbi várakozásokhoz képest még viszonylag jelentős az elmaradás a kiadott pre-LEI-k számában (eddig körülbelül 274.000 ilyen azonosító került kiadásra³), jelenleg a LEI kód egyre szélesebb körű alkalmazása és előírása valószínűsíthető.

Az azonosító igénylése

Fontos cél, hogy a rendszer összhangban álljon a pénzügyi szektor szereplőinek igényeivel, mert az azonosítók igénylése és a regisztráció önkéntes alapon történik, a rendszer pedig akkor éri el végső célját, ha megvalósul a nemzetközi összefogás, a koordináció, és minél több szereplő csatlakozása révén a globális jelleg.

Magyarországon jelenleg nincs pre-LOU, így azonosító a 2014. május 21-ig jóváhagyott 15 pre-LOU valamelyikénél kérhető. A pre-LOU-k listája és internetes oldalainak elérhetősége (melyen keresztül az igénylés történhet) a következő linken tekinthető meg, melynek tartalmát folyamatosan frissítik: http://www.leiroc.org/publications/gls/lou_20131003_2.pdf. Ezen kívül, a kód igénylésére a KELER-en keresztül is lehetőség van, miután megállapodást kötött a német WM Datenservice-szel a hazai szereplők segítése céljából.

Szerkesztett formában megjelent a Privátbankár.hu oldalon 2014. június 11-én.

² https://felugyelet.mnb.hu/bal_menu/eu/kiemelt_temak/globalis_jogalany_az

³ <http://openleis.com/>